

Uj Nemzedék

Előfizetési árak:

Egész évre . . . 280 K — f. Negyedévre . . . 70 K — f.
Félévre 140 „ — f. Egy óra . . . 25 „ — f.
Egyes szám ára helyben, vidéken és pályaudvaron
1 korona.

Felelős szerkesztő: **Milóty István.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IV. kerület, Gerlóczy-utca 11. szám.
Telefonszámok: Felelős szerkesztő: 75—88
Közgazdasági szerkesztő: 75—31
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 75—09, 150—82.

Budapest, 1920.

II. évfolyam 123 (201). szám.

Vasárnap, május 23.

A fővárosi közigazgatás szelleme

Még mindnyájunknak élénk emlékezetében élnek azok a kemény szavak, melyeket Horthy Miklós kormányzó mondott bevonulása napján válaszul a főváros üdvözlétére Bódy polgármesternek. Kemény beszéd volt, de igaz beszéd, amely a nemzet igazi érzését és általános hangulatát fejezte ki. Hiába igyekezett Bódy erőltetett hírlapcikkben fehérre mosni a főváros közigazgatását, a „bűnös Budapest” kifejezés, mely azóta szállóigévé lett, nem Budapest lakosságára, hanem elsősorban a fővárosi közigazgatás szellemére vonatkozott.

A főváros közigazgatásában az utóbbi évtizedekben általánossá vált közszellem tenyésztette és nevelte nagyra azt a destruktív és korrupt irányt, melyből a bolsevizmus és a proletárdiktatura kisarjadott. Ennek az iránynak a harcosai, előkésztői, munkálói nagyrészt a főváros hivatalaiban működtek, a hivatalos körök védőszárnyai alatt s teljes rokonszenve mellett készítették elő a talajt a radikális fölforgatás számára. Az állami hivatalokat, mint a maradiság várait és a haladás ellenségeit tüntették föl, melyek feudális és agrár osztályérdekeket szolgálnak s a haszontalan és pusztulásra ítélt genitri menedékei. Ezzel szemben természetesen önmagukat a modern reformok s az európai szellem képviselőinek hirdették, ők voltak a „progresszívek”, kik mind vezetésre voltak hivatva. Itt helyezkedett el a „Huszdik Század” egész gárdája, s magas hivatalokat kaptak olyanok, kiknek se képesítésük, se képességük nem volt, de híven statisztáltak a Társadalomtudományi Társaságban vagy a Galilei-körben a nagyoknak. Az iskolákat megtöltötték velük, sőt színekurákat kreáltak, hogy ezeket az „értékes” elemeket elhelyezzék. Mert ezek mind „értékes”-ek voltak, mind „kiváló tehetség”-ek, kik dolgozni ugyan nem szerettek s nem is tudtak, de nem is azért vállalták állást, hanem azért, hogy „irányítsanak” s nagy hangon terjesztették néhány alapvető tételüket, megméltelyező s nemzetrontó ideológiájukat.

Pedig ez nem volt mindig így. A főváros a múltban keresztény szellemű volt, s magyar hazafias érzéstől volt áthatva még akkor is, mikor a német lakosság volt többségben. A főváros tanácsa

nem választott zsidó tiszviselőket, tanítókat és tanárokat. A fővárosi reáliskolákban 15 évvel ezelőtt még egyetlen zsidó tanár sem volt, de már három év előtt a Czöbel Ernők diktáltak ott.

A hatvanhetes kiegyezés után megindult föllendülés a kis vidéki Pestből és Budából nagy város, sőt idők folyamán világvárost fejlesztett. A Széchenyi által fölpanaszolt „pesti porból és sárból” gyors tempóban paloták emelkedtek. De az óriási, hirtelen megnövekedett fővárosi közigazgatás igényeit a régi, jó, becsületes, de kisvárosi közigazgatás bizony nem tudta kielégíteni. A főváros hivatalaiban derék, jóra való nyárspolgárok ültek. A nagy tehetségeket nem vonzotta a fővárosi szolgálat, ezek inkább keresték az állami hivatalokat, s még inkább a politika mezejét, hol a tehetség mindenkor leghamarabb jutott koszorúhoz.

A jó öreg Kamermayer Károly polgármester kitűnő adminisztrátor s derék ember volt, jóérzésű keresztény és magyar, de nagy koncepciói nem voltak. Márkus József nagyobb tehetség volt, de nem tudta eszméit szívós erővel érvényesíteni s belefáradt az ezer apró akadály és gáncsvetés leküzdésébe. Halmos teljesen híján volt a nagy kvalitásoknak s csak gyöngé báb volt, eszköz az akkor már teljesen elhatalmasodott vezető-klikkeknek.

Ezek a klikkek kezdetben jó pesti nyárspolgárokból, hangos szavú kortesekből, s a fővárost uraló tevékenységük székhelyéül kiszemelt kis ügyvédek és vállalkozók alakultak. De csakhamar többségbe került a közgyűlésen a zsidóság, mely fölismerte, minő fontossága van annak, ha befolyását a városházán a maga javára érvényesíteni tudja. A községi választásokkal — sajnos — nem igen törődött a keresztény intelligencia s távol maradt a szavazó urnától, a keresztény iparosokat pedig csakhamar bele tudta kapcsolni (köz-munkákkal stb.) az a néhány kerület főnök a maga érdekszférájába. A községi választások csöndesek voltak, az emberek nem igen mentek el szavazni, ki sem vették a szavazólapot. Ezt a kerületi főnökök vette ki. A törvény szerint ezeket az igazolványokat nem kell személyesen kivenni, meghatalmazott is átveheti. Ebből fejlődött ki az a gyakorlat, hogy a kerületi főnökök meghatalmazásokat állítottak ki magának s kivette 3—4000 választó igazolványát. Így sokszor dicsekedett is vele, hogy itt van 4000 szavazó a zsebében!

Ezekkel a szavazókkal a kerületi vezeték olyan közgyűlést állítottak össze, amelyen nekik kellemes volt. A közgyűlés úgy szavazott, amint a vezeték óhajtották. Aki nem úgy szavazott, az legközelebb kimaradt. Így azután a szavazás a vezető-

klikkektől függött, ami annyit jelent, hogy a tisztviselők választása, előlépése, egész sorsa e befolyásos bizottsági tagoktól függött.

Ez a körülmény teremtelte meg a fővárosi közigazgatásnak azt a szellemét, mely eilen a főváros polgárságában oly nagy ellenszenv mutatkozik, amelyet maga a tisztviselői kar is helytelennek érez.

Igy fejlődött ki az a szivességen alapuló adminisztráció, melynek keretében csak befolyásos bizottsági tagok jámogásával lehetett boldogulni. Csak naiv ember megy maga a városházára. Ott még be sem eresztik vagy röviden elcsékelik, ha ismeretlenül beállít. De a bizottsági tag, az valaki, az előtt föltárulnak az ajtók. A tanácsnokok állandóan nem fogadnak vagy «ebben az ügyben» nem fogadnak. A királyhoz könnyebb volt bejutni a nyájas ismeretlennek, mint egy városi tanácsnokhoz — kivéve a törzsfőnököket és klikkembereket. Amilyen gögös volt az ajtónálló altiszt úról föl a polgármesterig mindenki az oda nem tartozókkal, épp oly alálatossá váltak, ha ilyen kiskirály megjelent. Vázsonyi ugy sétált a városházán, mint egy fejedelem, kinek a városháza egész személyzete alattvalója, de aka egyúttal ezeket az alattvalókat mélyszégyen megveti, mert veséjükbe lát.

Merész röptű tehetség jutott a polgármesteri székre Bárczy István személyében. Megválasztását erős küzdelem előzte meg s ő eredetileg csak néhány bizottsági tag barátjának volt a jelöltje. Vázsonyi csak az utolsó percben állt melléje s ezzel persze eldöntötte a választást. Vázsonyi pedig azért állt melléje, mert az ellentábor Polónyi vezetett. A zsidó bizottsági tagok egy része épen azért sorakozott Bárczy mellé, mert Polónyiban látta a zsidó törekvések ellenségét. Mint Polónyi kimutatta, a fővárosi törvényhatóságban a zsidók voltak többségben, ők Bárczy mellé álltak, lehetett-e kivánni, hogy Bárczy mint polgármester velük szemben foglaljon állást?

Nem lehet tagadni, hogy Bárczy az első a polgármesterek közül, aki látta azokat a nagy feladatokat, melyek a fővárosra várnak s aki igyekezett tudatosan és programszerűen irányítani a város fejlődését s nagyszabású várospolitikát inaugurálni. Merész lendülettel hozzá is fog a munkához s megpróbálja, hogy a klikkek befolyásától szabaduljon. Igyekszik a közgyűléstől minél több hatalmat elvonni s a tanácsra ruházni. A tanácsot pedig igyekszik úgy formálni, hogy az egészen a polgármester befolyása alá kerüljön. Ezt úgy érte el, hogy a közigazgatást átszervezte s az új szervezet szerint, amit lehetett, kivontak a közgyűlés hatásköréből azzal a jelszóval, hogy emelni kell az egyéni felelősséget. A polgármester jogai szapo-

rodta, míg azelőtt a polgármester hivatalnok volt, bár első hivatalnok, most ő már nem hivatalnok (ezért van 3 alpolgármester), hanem a város feje, gazdája, szóval: hatalom.

A tanácsnokok azáltal, hogy mindenféle dolguk a polgármestertől függött, (áthelyezés, kocsi, autó, a fővárosi üzemekben való mellékjövédlem, stb.), teljesen függő helyzetbe kerültek a polgármesterrel szemben. Ezenkívül azonban tudták, hogy Bárczy a közgyűlési választásokra is tudott magának befolyást biztosítani. Azáltal, hogy a közgyűlésen nyilvánosan csak kevés ügyet tárgyaltak, s az ügyek nagy részét a tanács intézte el, a közgyűlésnek, mint egésznek, befolyása csökkent, de annál fontosabbá vált az egyéni befolyás. Azaz, hogy a polgármester ilyformán szívességeket tehetett, a bizottsági tagok keresték a polgármester kegyét, s nem a polgármester a bizottsági tagokét.

Bárczy hatalma így hamar megnőtt, s nem úgy volt, mint Halmos alatt, hogy a bizottsági tagok tartották kezükben a polgármestert, hanem megtörtént. Nehéz munka volt ez, sok fáradságot és ügyességet kívánt. De éppen ez ébresztette föl a klikkvezérek féltékenységét. Ez vitte Heltait arra, hogy főpolgármesterségre törekedjék. Így akarta Bárczy hatalmát ellensúlyozni. Vázsonyi sem nézte jó szemmel ezeket a törekvéseket, s Bárczynak nem egyszer volt nehéze a helyzete. De az ő bűnös taktikai képessége megtalálta a módját, hogyan lehet a féltékeny Vázsonyi támogatását adott esetben biztosítani. Bárczy ahhoz is jól értett, hogyan kell a közgyűlést a minisztériummal szemben, s a minisztériumot a közgyűléssel szemben az általa helyesnek vélt ügy érdekében latba vetni.

Nem tagadható, hogy ily módon erősen emelte a polgármesteri állás jelentőségét, hatalmát, tekintélyét.

Bárczy mint idealista indult el, ki a maga hatalmát és tekintélyét a klikkekkel szemben a város érdekében akarta felhasználni. Mikor látta, hogy ez mily nehezen megy, próbálta azt, amit lehetett. Elindulása jó volt s mindenki a város nagy föllendülését várta tőle. Amde nagy baj volt, hogy azokat a munkatársakat és tanácsadókat, akik kezdetben mellette álltak, mint becsületes harcosai ideális eszméknek, lassanként elszigetelték mellőle. Ehelyett körülvenették őt tömör falax gyanánt egyrésztől közgyűlésbeli barátai, akik az anyagi ügyekben voltak tanácsadói, másrésztől a „Huszadik Század“ tábora, mely a szellemi ügyekben volt reá nagyon erős hatással. Ezek lassanként kiszorították mindazokat, kik az ő szemükben nem voltak elég progresszívek.

Bárczy maga többször nevezte magát „impreszjonistának“, ami azt jelenti, hogy mások hatása alatt, néha a pillanat hatása alatt cselekedett. Így tehát kétszeresen fontos, kik veszik körül s kiknek a hatása alatt állt. A tanácsnokok közül Wildner Odón és Harrer Ferenc álltak hozzá legközelebb, Wildner éveken át szerkesztette a Huszadik Századot s Jászai Oszkárhoz a legmelegebb barátai közül tartozik. Harrer Wildner testi-lelki jóbarátja s mindig a progresszív eszméknek volt híve. Mindketten kétségteljesen jóhiszeműek, de kétségtelenül sokat ártottak a progresszív elemeknek túlzó pártolásával. Ebben az érásban kerültek a városához: Szabó Ervin, a könyvtár igazgatója, Madzsar József, a könyvtár igazgatója, Ignótus, Pásztor Mihály, Balázs Béla, Czöbel Ernő, Fáber Oszkár, Bolgár Elek, Somogyi

Béla, Lengyel, Fogarasi stb. Ezek nem a Vázsonyi pártfogásával vagy a bizottsági tagok ajánlatával jutottak be, hanem a progresszív körök erős agitációja alapján, kik őket kiváló értékek gyanánt porálták.

Íme, így két tényező gyakorolt káros befolyást: egyik a városi bizottság, a másik a Huszadik Század tábora.

Bárczy utóda, Bódy nagyon ügyesen alkalmazkodott mindenféle hatalomhoz és kurzushoz. Bárczy őt a közigazgatás művészenek nevezte, ami annyit jelent a beavatottak nyelvén, hogy érti az összes taktikai fogásokat. Határozott iránya, koncepciója, terve úgy látszik nincs. De ő is ugyanazoknak a bizottsági tagoknak a választottja, kik Bárczyt választották. Tudjuk, hogy Vázsonyival, Sándor Pállal épp úgy barátkozott, mint Bokányival. Tudjuk, hogy a városháza ügyét ma is ugyanazok intézik, akik azt közvetlenül a bolsevizmus előtt is intézték.

Általános az óhaj, hogy ez megváltozzék. Az ország megrontásának és megrohasztásának folyamata a fővárosból indult ki. Aki gyógyítani akar, a műtő késével oda kell férkőznie, ahonnan a fertőzés kezdődött. A keresztény és nemzeti gondolat imperiumát itt kell erős, valóságos, anyagi alapokra építeni s szellemével meg kell töltenie a városház minden zugát és minden hivatalát. Mert inkább pusztuljon el ez a gyönyörű város s ne maradjon belőle kő kövön, mintsem még egyszer megkísértse s tönkretegyje az országot, amelynek népe a saját képére és dicsőségére emelte s nem arra, hogy keleti és bizantinus erkölcsével megmetyeljeze és romlásba döntse a magyarságot.

A török békeszerződés tarthatatlansága

== Az Uj Nemzedék tudósítójának távirata. ==

Genf. május 20.

A Temps újból azt a véleményét fejezi ki, hogy csak akkor lehetett volna Törökországnak ilyen megsemmisítő békét adni, ha az országot a fegyverszünet után azonnal lefegyverzik. Miután ezt a szövetségesek elmulasztották, kimélnők kellene a veszedelmessé váló török nacionalizmust s egy független és életképes Törökországot kellene fentartani. Nagyjelentőségűnek tartja a tengerszorosok kérdésének rendezését abból a szempontból, hogy angol-francia-olasz szövetséget hoz létre a Földközi-tengeren.

Az Oeuvre nagy erővel száll sikra a törökök ügyéért és támadja az angolokat. A szövetséges hatalmak — írja a lap — Anglia nyomása alatt nemcsak azt követelik a török néptől, hogy ősi földjének feldarabolásába nyugodjék bele, hanem már előre olyan intézkedéseket akarnak velük elfogadtatni, amelyeket csak később döntenének el a hatalmak saját kényük-kedvük szerint. Egy békeszerződést sem diktált mohóbb imperializmus s valódi szerzői nem a diplomaták, hanem a keleti bankárok s ama koncesszióvadászok között keresendők, akik számossabbak és hatalmasabbak Angliában, mint Franciaországban. Közli a lap az indiai mohamedánok a szultánhoz intézett memorandumának ama részét,

melyben ezek a békefeltételek visszautasítását kérik a kalifától.

A svájci Der Bund megállapítja, hogy a törököknek átnyújtandó békeszerződés elkészült, de jobb lett volna, ha ez az alkotás megmaradt volna a konferencia meglegházi atmoszférájában, mert a valóságban és a világhosszágnak erőteljesebb levegőjében aligha lesz életképes. Ez a szerződés csak a bajonetek segítségével lesz megvalósítható. A török békeszerződés nem rosszabb előzőinél, de abban mégis különbözik ezektől, hogy az egyes európai hatalmak részére érdekszférát biztosít, ami egyértelmű azzal, hogy Törökország rovására annexiós jogokat biztosítanak a szövetséges hatalmaknak.

Pardon . . .

Pozsonytól Dévényig. Egy délben megjelent liberális újság azt írja Honmentés című vezércikkében: „Csak követni kell a régi országhatárokat lerajzolni, ahol a Duna Pozsonynál beköszönt s ahogy Dévénynél bucsuzkodik.“ Pardon, mondjuk a lelkes vezércikkirónak, de hogyan képzei Ön el? Eddig úgy tudtuk elemi iskolai tanítóinktól, hogy a Duna Dévénynél köszönt be és Orsovánál bucsuzkodik. Most Ön Pozsonyt áthelyezi Dévény elé és heves kommentár közben az egész magyar Dunát a Dévény és Pozsony közötti szakaszra kurtítja? Pardon, de így nehéz ám a területi integritásért hadakozni, hiszen ez a földrajztudás megdőbbsen hasonlít Lloyd Georgéra és a Duna-kürtásban tullesz a legvadabb cseh és szerb aspirációkon. A kommenter szép, de — pardon — az elemi iskolai földrajz sem kutya . . .

Mi destruktívek. Régen vártuk s mára megkaptuk: végérvényesen megállapították Magyarországnak, Károlyi Mihály volt lapjában és a forradalom egyik főorgánumban, hogy a keresztény lapok a „bolsik“ (igyl) és a „destruktívek“ (igyl), nem ők, a régiék. Bolsik és destruktívek vagyunk, mert nem vagyunk hajlandók ma már föld terméséből, magyar kezek munkájából a destruktív szellemét hizlalni és nem tekintjük az ország ügyének ama lapok dolgát, amelyek annak idején nem engedték újsághoz jutni a keresztény tömegek millióit s anelyek összeomlasztották Magyarországot. Pardon, hogyné volnánk bolsik és destruktívek, hiszen — ha jól emlékszünk — a mi asztalainknál dolgoztak Kéri Pál, Fényes László, László Jenő, Göndör Ferenc, Magyar Lajos, mi voltunk ántántbarátok mindenáron, mi üvöltöttünk Linder és Kunfi mellett. Vagy nem? Nem, nem, de az a bizonyos ravasz faj mindig így dolgozott: amíg uralmon van, addig forradalmat, anarchiát, destruktíót csinál és terrorral dolgozik, — mihelyt ezt nem teheti, akkor főrendiházi szigorral és konzervatívizmussal horkan föl minden életnyilvánulásunkra és nemes fölháborodással haragja: hohó, uraim, ez forradalom, ez destruktív, ezt mi — minden forradalomnak esküdt ellenségei — nem tűrhetjük! Ók, akik milliókat harcsoltak össze az állam pénzéből, most hetykén odavetik nekünk, hogy újságjaink se lennének, ha nem „engedték volna át“ papirkészletük egy részét. Pardon, de mi maflasgokban egy országot engedünk át nekik, — s hogy azt vissza akarjuk szerezni, most „bolsik“ vagyunk. Pardon, mért is ne tegyék, ha tehetik? Holnap — ha ez így megy — Hajmáskérre fognak kísértetni bennünket, mert ők nem tűrnek följáratást, nem tűriék tavaly sem, csak csinálták.

hiába, az új emberek már nem vették szigorúan a régi erkölcsöket. Pedig csak a régi

nevelte a császárt. Az öregét, aki elment és aki

tek tüzzel, szíve pedig emlékezéssel. Régi